

Veselības inspekcija

Klijānu iela 7, Rīga, LV-1012, tālrunis: 67081600, e-pasts: vi@vi.gov.lv, www.vi.gov.lv

ATZINUMS

Rīgā

07.06.2022

Nr. 2.4.1.-4/5

Pašvaldības SIA “Maltas dzīvokļu – komunālās saimniecības uzņēmums”
maltasdzksu@maltasdzksu.lv

Par pazeminātu nekaitīguma un kvalitātes prasību noteikšanu Rēzeknes novada Zosnas ūdensapgādes sistēmā piegādātajam dzeramajam ūdenim

Veselības inspekcija (turpmāk – Inspekcija) ir saņēmusi un izvērtējusi Pašvaldības SIA “Maltas dzīvokļu – komunālās saimniecības uzņēmums” (turpmāk – Iesniedzējs) 13.05.2022. iesniegumu par pazeminātu nekaitīguma un kvalitātes prasību (turpmāk – īpašās normas) noteikšanu Rēzeknes novada Lūznavas pagasta Zosnas ūdensapgādes sistēmā piegādātajam dzeramajam ūdenim. Inspekcija ir ņēmusi vērā arī Iesniedzēja 24.05.2022. veiktā Zosnas ūdensapgādes sistēmas pašnovērtējuma anketā “Mazās ūdensapgādes sistēmas pašnovērtējums dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšanai” ietverto informāciju.

Saskaņā ar Pārtikas aprites uzraudzības likuma 19. panta sestajā daļā noteikto, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā uz laiku var noteikt dzeramajam ūdenim, kas konkrētā ģeogrāfiskajā teritorijā tiek piegādāts iedzīvotājiem pa ūdensapgādes sistēmām, īpašās normas, ja tās nerada draudus patērētāju veselībai un citādā veidā nav iespējams nodrošināt dzeramā ūdens piegādi. Saskaņā ar minētā likuma normu un 14.11.2017. Ministru kabineta noteikumu Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 671) 68. punktu, Inspekcijas vadītājs var noteikt dzeramajam ūdenim īpašās normas uz laiku, kas nepārsniedz trīs gadus.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 671 73. punktā noteiktajai kārtībai, Iesniedzējs iesniegumā par īpašo normu noteikšanu dzeramajam ūdenim, ir sniedzis sekojošu informāciju:

1. īpašo normu pamatojumu:	Dzeramā ūdens kvalitātes rādītāja neatbilstības cēloņi ir saistīti pazemes ūdens īpatnībām un ūdensapgādes tīklu tehnisko nolietojumu. Šīs neatbilstības nerada draudus patērētāju veselībai un tās nevar novērst 30 dienu laikā.
2. monitoringa un kontroles rezultātus par rādītājiem, kuriem paredzēts piemērot īpašās normas, un priekšlikumus par maksimāli pieļaujamām īpašajām normām paredzamajā laikposmā:	30.09.2019. testēšanas pārskats Nr. 19/95DŪ: dzelzs saturs: 1,10 mg/l, duļķainība: 5,5 NTU, smarža, garša: ļoti vāja, mangāna saturs: 0,061 mg/l;

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU, KAS SATUR LAIKA ZĪMOGU

30.09.2020. testēšanas pārskats Nr. 20/100DŪ:
 dzelzs saturs: 2,71 mg/l,
 duļķainība: 10 NTU,
 smarža, garša: ļoti vāja,
 mangāna saturs: 0,078 mg/l;

08.10.2021. testēšanas pārskats Nr. 21/303DŪ:
 dzelzs saturs: 1,80 mg/l,
 duļķainība: 5,01 NTU,
 smarža, garša: izteikta,
 mangāna saturs: 0,088 mg/l.

Iesniedzēja priekšlikums – noteikt maksimāli pieļaujamās īpašās normas dzelzs saturam 2,2 mg/l, mangāna saturam 0,08 mg/l un ar to saistītajam duļķainības rādītājam.

3. par iedzīvotāju skaitu teritorijā, kurā piemērojamas īpašās normas:	39 patērētāji
4. par piegādātā dzeramā ūdens daudzumu diennaktī:	8 m ³ /diennaktī
5. par īpašo normu iespējamo ietekmi uz pārtikas ražošanu:	Konkrētajā teritorijā nav ar pārtikas ražošanu un sabiedrisko ēdināšanu saistītu uzņēmumu.
6. korektīvās rīcības plāna kopsavilkumu:	Tika veikti urbuma, ūdenstornja un ūdensvada tīrīšanas un dezinfekcijas darbi. Plāno līdz 01.06.2025. izbūvēt atdzelzošanas staciju un veikt ūdensvada daļēju nomaiņu.
7. par īpašo normu piemērošanas termiņu:	3 gadi

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 671 72. punktā norādīto, iesniegumu par īpašo normu noteikšanu pārtikas uzņēmums, ūdens piegādātājs, pašvaldība vai cits iesniedzējs iesniedz Inspekcijā. Inspekcija izskata iesniegumu un nosaka īpašās normas, izsniedzot atzinumu par ūdensapgādes sistēmā konstatēto apdraudējumu cilvēku veselībai un īstenojamajiem korektīvajiem pasākumiem.

Lai noteiktu īpašās normas dzeramajam ūdenim, Inspekcija ir ņēmusi vērā Pasaules Veselības organizācijas 2022. gada vadlīnijas „Vadlīnijas par dzeramā ūdens kvalitāti” (turpmāk – PVO vadlīnijas)¹, kur teikts, ka dzelzs koncentrācijai dzeramajā ūdenī nav noteiktas cilvēku veselību ietekmējošas koncentrācijas. Tomēr, lai pasargātos no pārmērīga dzelzs satura uzkrāšanās cilvēka organismā, maksimāli pieļaujamais īslaicīgi ar pārtiku uzņemtā dzelzs daudzums diennaktī ir 0,8 mg uz 1 kg cilvēka ķermeņa svara. Atbilstoši PVO vadlīnijās noteiktajam, ir aprēķināts, ka īslaicīgi paaugstināta dzelzs koncentrācija nerada risku cilvēka veselībai, ja tā nepārsniedz 1,6 mg/l patērētāju grupai ar vidējo ķermeņa masu 20 kg, patērētāju grupai ar vidējo ķermeņa masu 40 kg – 3,2 mg/l, bet patērētāju grupai ar vidējo ķermeņa masu 60 kg – 4,8 mg/l. Dzelzs koncentrācija, kas lielāka par 0,05 mg/l, var izraisīt duļķainības un rūsas nokrāsas veidošanos ūdensvados esošajam dzeramajam ūdenim, bet dzelzs koncentrācija, kas lielāka par 0,3 mg/l, var izraisīt ūdens garšas izmaiņas. Dzeramajā ūdenī esošā dzelzs var

¹ Guidelines for drinking-water quality: fourth edition incorporating the first and second addenda. Geneva: World Health Organization; 2022.

veicināt dzelzs baktēriju attīstību, kā rezultātā uz cauruļvadu virsmas var veidoties gļotains aplikums, kas laika gaitā var aizsprostot cauruļvados, veicināt korozijas un nepatīkamas smakas veidošanos.

PVO ir noteikusi vadlīnijas vērtību mangānam 0,08 mg/l, lai aizsargātu ar pudeli barotus zīdaiņus no negatīvas neiroloģiskas ietekmes. Mangāna saturs (nešķīstošie mangāna oksīdi), kas pārsniedz 0,02 mg/l, var izmainīt ūdens krāsu, izgulsnēties cauruļvados, iekrāsot veļu un santehnikas armatūru. Savukārt šķīstošais (divvērtīgais) mangāns ir bezkrāsains un vizuāli nav konstatējams, ja koncentrācija nepārsniedz 506 mg/l.

PVO vadlīnijās duļķainības, smaržas un garšas rādītājiem nav noteikta cilvēka veselību ietekmējoša koncentrācija, tomēr paaugstināta dzeramā ūdens duļķainība un neapmierinoša ūdens smarža un garša patērētājam var būt estētiski nepieņemama.

Iesniedzēja 2019.-2021. gada testēšanas pārskati norāda, ka Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim dzelzs saturs svārstās no 1,10 līdz 2,71 mg/l, mangāna saturs svārstās no 0,061 līdz 0,088 mg/l, papildus tam tiek konstatētas neregulāras dzeramā ūdens duļķainības, smaržas un garšas izmaiņas. Līdz ar to Inspekcija secina, ka, nosakot dzeramajam ūdenim maksimāli pieļaujamo īpašo normu dzelzs saturam 2,7 mg/l, PVO vadlīniju ieteikumi dzelzs koncentrācijai netiek ievēroti patērētāju grupai ar vidējo ķermeņa masu līdz 20 kg. Pārsniedzot pēc PVO vadlīnijām aprēķināto dzelzs koncentrāciju patērētāju grupām atkarībā no ķermeņa svara, ūdeni bez papildus apstrādes lietot uzturā un izmantot kā sastāvdaļu gatavo ēdienu pagatavošanā nav ieteicams. Nosakot īpašo normu mangāna saturam 0,088 mg/l, PVO vadlīniju ieteikumi netiek ievēroti patērētāju grupai – zīdaiņi, kas tiek baroti ar pudeli. Pārsniedzot PVO vadlīniju vērtību mangāna saturam dzeramajā ūdenī, zīdaiņu ēdināšanai paredzēto piena maisījumu sagatavošanā ieteicams izmantot alternatīvus drošus dzeramā ūdens avotus (piemēram, fasētu ūdeni) vai nodrošināt zīdaiņa ekskluzīvu barošanu ar krūti.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 671 71. punktu, ūdenim pazeminātas nekaitīguma vai kvalitātes prasības var noteikt uz laiku, kas nepārsniedz trīs gadus. Ja nepieciešams, īpašo normu piemērošanu var pagarināt vēl uz trijiem gadiem, bet trešo reizi šādu normu var noteikt tikai izņēmuma gadījumā. Lemjot par īpašo normu piemērošanas laika posma pagarināšanu, Inspekcija izvērtē, vai iepriekšējā laikposmā ir īstenoti korektīvie pasākumi, lai novērstu ūdens neatbilstību Noteikumu Nr. 671 prasībām.

Inspekcija konstatēja, ka Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim ir noteiktas īpašās normas dzelzs saturam 1,4 mg/l, mangāna saturam 0,08 mg/l un duļķainības rādītājam no 01.03.2019. līdz 28.02.2022., saskaņā ar Inspekcijas 14.02.2019. atzinumu Nr. 4.1.-4./32971/304.

Inspekcija ir ņēmusi vērā, ka Iesniedzējs ir veicis urbuma, ūdenstornja un ūdensvada tīrīšanas un dezinfekcijas darbus, ir meklējis iespējas ūdens apgādes sistēmas sakārtošanai, taču mazā patērētāju skaita dēļ tas ir sociālekonomiski neizdevīgi, un šāda projekta realizācija strauji palielinātu dzeramā ūdens tarifu. Iesniedzējs plāno līdz 01.06.2025. izbūvēt atdzelžošanas staciju un veikt ūdensvada daļēju nomaiņu. Inspekcija ir ņēmusi vērā apstākli, ka teritorijā, ko ar dzeramo ūdeni apgādā Iesniedzējs, nav cita alternatīva ūdensapgādes veida, izņemot īslaicīgus risinājumus (dzeramā ūdens muca, vietējās grodu akas).

Inspekcija ir ņēmusi vērā, ka Iesniedzējs informē iedzīvotājus par piegādātā dzeramā ūdens kvalitāti un neatbilstību Noteikumu Nr. 671 prasībām, izvietojot ziņojumus uz informācijas dēļiem pie iedzīvotāju mājām, Iesniedzēja mājas lapā, atsevišķos gadījumos abonenti tiek informēti telefoniski.

Inspekcija norāda, ka saskaņā ar Noteikumu Nr. 671 76. punktu, Iesniedzējam viena mēneša laikā pirms dzeramā ūdens īpašo normu laikposma beigām ir jāiesniedz Inspekcijā informācija par visiem īstenotajiem dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanas darbiem (korektīvajiem pasākumiem), kā arī atbilstoši Iesniedzēja iesniegtajam Korektīvo pasākumu īstenošanas darba grafikam ir jāsniedz informācija par atdzelžošanas stacijas izbūves un ūdensvada nomaiņas progresu ik gadu līdz 1. jūnijam. Ja korektīvie pasākumi ir neatbilstoši un

nav nodrošināta dzeramā ūdens atbilstība noteikumu prasībām, Inspekcijā jāiesniedz paskaidrojums.

Nemot vērā, ka Iesniedzēja 2019.-2021. gada testēšanas pārskati apliecina, ka Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim dzelzs saturs ir svārstīgs un atsevišķos gadījumos pārsniedz 2,2 mg/l, Inspekcija uzskata par noraidāmu Iesniedzēja lūgumu noteikt piegādātajam dzeramajam ūdenim īpašo normu dzelzs saturam 2,2 mg/l.

Tā kā Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim tiek piešķirtas īpašas normas dzelzs un mangāna rādītājiem, pamatojoties uz Noteikumu Nr. 671 77.punktu, Inspekcija uzskata par nepieciešamu Iesniedzējam turpmāk dzelzs un mangāna rādītājus noteikt atbilstoši kārtējā monitoringa analīžu veikšanas biežumam.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 671 80. punktu, piegādātajam ir jānodrošina patērētājus ar atbilstošu un precīzu informāciju par dzeramā ūdens kvalitāti un nekaitīgumu, rādītājiem, kam piemērotas īpašas normas un to piešķiršanas termiņu, kā arī atsauci uz normatīvo aktu, kas to reglamentē, informācijā ietverot brīdinājumus noteiktām iedzīvotāju grupām, ja šīs īpašas normas tām var radīt veselības traucējumus. Informāciju nekavējoties ievieto ūdens piegādātāja vai attiecīgās pašvaldības tīmekļvietnē, vietējos preses izdevumos un izvieto namu apsaimniekošanas uzņēmumos.

Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim īpašas normas tiek noteiktas otru reizi (atkārtoti), un trešo reizi šādas normas var noteikt tikai izņēmuma gadījumā, saskaņā ar Noteikumu Nr. 671 68. punktu.

Pamatojoties uz augstāk minēto un Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 19. panta sesto daļu un Noteikumu Nr. 671 71., 76., 77. un 80. punktu,

nolemju:

1. noteikt uz trīs gadiem no 15.06.2022. līdz 14.06.2025. Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim atkārtotas īpašas normas:

- dzelzs saturam 2,7 mg/l,
- mangāna saturam 0,088 mg/l,
- duļķainības, smaržas un garšas rādītājiem, kas saistīti ar paaugstinātu dzelzs un mangāna saturu;

2. noraidīt Iesniedzēja lūgumu noteikt Rēzeknes novadā pa Zosnas ūdensapgādes sistēmu piegādātajam dzeramajam ūdenim īpašo normu dzelzs saturam 2,2 mg/l, jo Iesniedzēja 2019.-2021. gada testēšanas pārskati apliecina, ka piegādātajam dzeramajam ūdenim dzelzs saturs ir svārstīgs un atsevišķos gadījumos pārsniedz 2,2 mg/l;

3. Iesniedzējam iesniegt Inspekcijā informāciju atbilstoši Korektīvo pasākumu īstenošanas darba grafikam (ik gadu līdz 1. jūnijam) par atdzelžošanas stacijas izbūves un ūdensvada nomaiņas progresu;

4. Iesniedzējam iesniegt Inspekcijā informāciju par visiem veiktajiem korektīvajiem pasākumiem viena mēneša laikā pirms dzeramā ūdens īpašo normu laikposma beigām;

5. Iesniedzējam noteikt dzelzs un mangāna rādītājus atbilstoši kārtējā monitoringa analīžu veikšanas biežumam;

6. Iesniedzējam nodrošināt patērētājus ar atbilstošu un precīzu informāciju par dzeramā ūdens kvalitāti un nekaitīgumu, rādītājiem, kam piemērotas īpašas normas un to piešķiršanas termiņu, kā arī atsauci uz normatīvo aktu, kas to reglamentē, informācijā ietverot norādi, ka dzeramo ūdeni bez papildus apstrādes lietot uzturā un izmantot kā sastāvdaļu gatavo ēdienu pagatavošanā nav ieteicams iedzīvotāju grupai ar vidējo ķermeņa svaru līdz 20 kg; zīdaiņu ēdināšanai paredzēto piena maisījumu sagatavošanā ieteicams izmantot alternatīvus drošus dzeramā ūdens avotus (piemēram, fasētu ūdeni) vai nodrošināt zīdaiņa ekskluzīvu barošanu ar krūti.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 70. panta pirmo un otro daļu un 79. pantu, šo lēmumu var pārsūdzēt Veselības ministrijā viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas. Saskaņā ar Paziņošanas likuma 9. panta otro daļu, dokuments, kas sūtīts pa elektronisko pastu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas.

Veselības inspekcijas vadītāja

Anita Slokenberga

Gunda Kalniņa, 67807534
gunda.kalnina@vi.gov.lv